

TELEGRAFUL ROMÂNUL.

Nr. 60.

ANUL XXIII.

Sabiu 31 Iuliu (12 Aug.) 1875.

Telegrafatul este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumeratiunea se face în Sabiu la expeditorii foiei, pe afară la c. r. poste cu bani gaț'a prin scrisori francate, adresate către expeditorii. Pretul prenumeratiunii pentru Sabiu este pe anu 7 fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

tru celelalte părți ale Transilvaniei s'f pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. iera pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru prinț. și țier streine pe anu 12 1/2 anu 6 fl. Insetatele se platesc pentru întâia ora cu 7 cr. sirul, pentru a două ora cu 5 1/2, cr. și pentru a treia repetire cu 3 1/2, cr. v. a.

Idei conducetorie.

III.

Ungurii séu magiarii se asiédia în tempu relativu scurtu în tienuturile Ungariei de astadi, adaugendu și si Ardealulu cum a fostu elu atunci, cu centrulu în părțile Gileului. Asiá ne spunu datele cele întunecóse ce ne stau pâna acum la dispusetiune*) Imperiulu celu nou ungurescu se asiédia dara pre două elemente, pre elementulu slavicu cu deosebire și în parte séu mai raru pre celu românulu.

În părțile apusene ale fostului imperiu romanu vedemu unu procesu cu totulu întorsu și neasteptatu în decursulu timpurilor. Invingetorii cu armele fizice devinu invinsii armelor culturale popóreloru invinse. Din asimilatiunea popóreloru subjugatorie cu armele fizice se nascu, ce e dreptu, popóre nóue, inse nu cu tipulu seu prototipulu cuceritorilor, ci cu celu alu celorlu cuceriti. Asiá d. e. Gotii, Longobardii, Francii, Normanii etc., toti de origine germana, cucerescu Italiá, Spaniá și Galliá inse nu spre a face dintrensele puteri séu natieni germane, ci romane, precum le vedemu astadi cu limba și cultura romana.

Procesulu acest'a lu observámu și în părțile fostei Dacie și în o parte a imperiului resaritetu (Bulgariá și Macedoniá, Epiru și Tessaliá) pâna la unu tempu, pentruca în fost'a Dacia, pre tempulu venirei unguurilor, gasimu, dupa istorici, procesulu acest'a înaintatu cu deseversire, și preste Dunare în parte, asupr'a resturilor din elementele ce s'au prerondatu, căci altecum nu aru puté fi vorba de blaci și de provincie române (blace séu olace).

Cu venirea unguurilor procesulu acest'a încéta în teritoriulu cuprinsu de ei, pentruca de aci înainte prin tóte perversitátile ei suntu, bine, reu, organisatorii societátiei.

Regii unguresci, căroru le jacea multu la inima intemeierea unei stabilitáti, cautau tóte midilócele spre ajungerea acestui sfersitu. Ei, fára de a tiené totu-déun'a comptu de natiunalitatea loru propria, spre sfersitru acest'a, au cautatu sa ocrotésca pre indigenii aflati în tíera și sa primésca elemente straine din tíeri cu institutiuni organisate. Ei adoptara și legi și institutiuni din cele indigene și din strainatate, acomodandu-le impregiurárilor celorlu nóue ale tíerei. Cu deosebire vedemu elemente germane asiédiendu-se în regatu, și cá colonie și cá institutiuni. Procedur'a acest'a dede ansa la multe revólte interne și resbele civile. Procedur'a acest'a a regiloru a deschisu portile Ungariei catastrofei celei mari mongolice sub Bel'a IV (1235), despre carele spunu istoricii, ca a primitu pre Cumaniu cei multi în Ungariá, cari se retrasera din Moldaviá sub ducele Cuténu dinaintea mongolilor, și i-au asiediatu pre langa Timisiu, Muresiu și Crisiu, cá adausu langa cei ce se asiédiasera în Iazigiá mai înainte. Oligarchiei

*) Aici trebuie ss observámu, ca poporulu românulu are o idea despre Ardélu, carea diferése cu totulu de ideile geografiei ce se propune în scóla. Asiá locuitorii din muntii apuseni séu ai Abrudului (*Alburnum*) cându vinu în josu spre Muresiu, vinu la Ardélu; hatieganulu cându iese din Valea Hatieganulu spre Muresiu și Streiu vine la Ardealu; Olteanulu, cându trece Oltulu în launtrulu tíerei, trece la Ardélu; asiá Barsanulu din tíer'a Barsei etc.

magiare nu-i placea amesteculu acest'a de elemente, pentru ca-si teamea influinti'a, carea cá în tóte staturile evului mediu, scadea cu cátu se consolidá regatululu mai multu. Ea vedea cu deosebire în inmultirea elementului cumanicu, care dupa tóte semnele se vede a fi fostu elementu românesc*), o preponderantia periculósa nu numai pentru influinti'a ei, ci o amenintiare totale a elementului ei originale.

Sub *Ladislau*, supranumitu *Cumanulu*, elementulu cumanicu, cu dreptu séu fára dreptu, a fostu în adeveru tacsatu de periculosu și suprimatu prin arme (1282).

O gresiala mare au avutu multi din regii Ungariei, de altmintrea o gresiala a timpurilor de atunci în apusulu Europei întregi: tutel'a curiei romane, de carea nu se putura emancipá în întregu periodulu celu lungu alu evului mediu. Tutel'a acest'a a avutu urmárele cele mai triste asupr'a desvoltárei séu secernerei claselor sociale în tóta estinderea regatului, dara si mai funeste asupr'a natiunalitátiei nóstre, putemu dice, pentru Europ'a resaritetá. Căci déca nu erau regii Ungariei soboliti neincetatu de spiritulu proselitisticu alu papiloru din Rom'a, nu erau nici nisuintiele ce le continue de a supune tóta suflarea din regatu și din giurulu regatului „s. scaunu.“ Déca nu erá propagand'a cea îndelungata prin atátea bulle papale contr'a „pagániloru schismatici,“ nici feudalismulu în launtrulu statului nu se puté desvoltá cum se desvoltase, la instigatiunile prelatiloru nesatosi din acele tempuri, dejá pre la midiloculu sutei XV, cari s'au terminatu cu uniunea celorlu trei natieni în Transilvaniá și, în secululu urmatoriu, cu catastrofa dela Mohaci (1526) în Ungariá. Spiritulu de cucerire, fára de fermentulu acest'a, se domoliá în elementulu magiaru incetulu cu incetulu, armoniá între staturile orientale se stabiliá și orientulu Europei nu avé sa îndure flagelele turcesci, preste o jumetate de miia de ani.

Desvoltarea nefericita a feudalismului a domnit în apusulu Europei în tóte părțile, prin urmare și la popórele romane și mai ca putemu dice ca sub acelesi influentie au începutu si acolo în aceesi directiune, cá la noi. La începutu cuceritorii singuri au pusu temeiu feudalismului; mai târdiu inse la crescutu cuceritorii sub influinti'a papiloru și a clerului seu, cari aspirau la putere nemarginita. Inse popórele romane (sigermane din apusulu Europei au ingrigitu fórté bine cá tendintiele oligarchiloru si ale clerului catolicu sa se limiteze. De aceea poporulu din cetátile Italiei inca pre la 1100, în Franciá pre la 1112 și în Castiliá (Spaniá) pre la 1169 și aperá libertatea contr'a feudaliloru. Schinteile aceste mici, ce abia licurescu în fundulu celu negurosulu alu seculiloru pâna la cei amintiti, iau dimensiuni mari pâna pre acele tempuri cându la noi tocmai se pregatesce apunerea mai pre tóta liniá. În Italiá se radica republici ca cea a leului S. Marcu (Venetiá), carea si întinde dominiatiunea în orientu pâna la insul'a Creta; se radica republic'a Genovei; se ra-

*) Vedi Petru Maioru; dara si numele citate în istoria indigitáza la presupunerea acest'a, cu tóte ca istoricii ung. au mutilatu numele romanesci istorice cátu numa: s'a pututu.

dica marirea Florcintiei și a Toscaniei; se radica influinti'a tuturor cetatielor milenaria, cari déca nu potu asigurá totalu italianismulu de influentia feudale și straina 'lu asecura pentru alti seculi, cându are sa se inaltie mai tare și mai frumosu decâtu fusese mai înainte.

La noi inse nu se gasescu astufeliu de urme. Cetátile devinu în decursulu timpului straine elementului nostru mai în totu cuprinsulu regatului, pentruca nu le gasimu cá radimu în contr'a creșterei influentiei feudale, asupr'a nóstra cum le gasimu în alte părți și cum le gasimu la alte natieni și în patriá nóstra.

Totu ce aflámu din tempurile aceste este opozitiunea cea palida dela 1437*); cu tóte ca de alta parte suntu urme destule, ca pre tempurile dinaintea de anulu acest'a românii 'si aveau universitátile loru politicé cá și celelalte natiunalitáti din tíera.

Cându punemu impregiurárele a-aceste tóte unele lângá altele, vede ori si cine ca în tempurile începutului regatului Ungariei au venit multe perversitáti asupr'a româniloru și ca acele s'au inaspritu cu cátu inaintau seculii, dara cu durere trebuie sa véda, ca stramosii nostri nu s'au cegatatu cá sa faca totu ceea ce s'aru fi cerutu pentru de a asigurá unu viitoriu mai bunu urmatoriloru loru.

*) Diet'a Ungariei se va intruní cu finea lunei curente. În tóte ministerele se lucra din tóte puterile la proiecte de legi.

*) Alegerea de deputati dietali la Sebesiu va fi la 16 Aug. st. n. Suntemu curiosi de resultatu. Sebesiulu va avé a trece prin o grea proba, cu atátu mai vertosu, cu cátu se afla în vecinatatea Mercurei.

*) Diet'a Croatiei se va deschide în decursulu lunei acesteia. Alegerile cele nóue, cari s'au facutu mai în același tempu cu cele din Ungariá, inca nu se potu apretiu. Este inse verosimulu ca partid'a natiunale a invinsu.

*) Imperatul Germaniei a plecatu dela báile dela Gastein Sambata pre la 11 1/2 óre.

*) „Dómne apara-me de amici ca de inimizii me voiú aperá eu!“ Dicerea acest'a ne-a venit aminte cetindu diurnalulu de aici „S. d. Tageblatt“ de Sambata și Dumineca și gandindu la referinti'a ei cu „opozitionalele“ nóstre.

Fóia acest'a, dealtmintrea bine redactata, se vede, cá fóia opozitionale, întretiene óre-care „amoru“ cu foile „opozitionale“ române din Austro-Ungariá dela începutulu ei. Póte ca aru dá mân'a si cu opozitiunea din Romaniá, cu carea opozitiunea nóstra cânta într'unu coru ori-ce note i se punu de opusetiunea de dincolo de carpati înainte, inse de siguru se teme, ca va stricá joculu misiuniloru incredite dlui Bolog'a în privinti'a unei separte junctiuni de drumu de feru pre la Turnulu rosii, pre care amu puté esportá nasipu din riulu Cibinului, căci de acest'a avemu inca, multiamita Carpatiloru, destulu.

Amorulu 'si are si elu fatalitátile

*) Vedi Magazin. ist.

sele. Déca se mai inveciesce o patiesce și elu cá tóte lucrurile inveciate de pre lume. În locu de semnu de iubire mai întiparesce séu impresiunéza și câte cincii degete, cá adausu la o palma întréga, pre rumenelele adorate de alta data. Teoriá amorului fresce ca cauta cordisiu la astfeliu de intemplári; pracs'a inse mai putieniu scrupulósa, tristu dara adeveratu, crede ca unde suntu *rose* trebuie sa fia si *spini*. Asiá, cá sa venimu la partea practica a obiectului, s'a intemplatu și între opozitiunea nóstra și în cea a foiei „S. d. Tageblatt“. Căci ne aducemu aminte cându cu alegerile de Archiepiscopu și Metropolitulu la noi, ce priviri dulci din departare, cum se intalneau de cu dragoste în pareri, ba fóia din urma a deschisu colónele ei si unoru articulu de fondu, estii din condeiele opozitiunei române. Astadi nu mai merge treb'a asiá gaitanu cá mai înainte. Doue esemple din tempulu celu mai próspetu facu totu amorulu între opozitionile nóstre de rusine, déca cum-va nu va fi si acést'a de a se reduce la: *die Liebe neckt sich gerne*. Nrulu de Sambata alu foiei citate are unu articulu de fondu intitulatu „*Ein nationaler Wuthgeschrei*“ (Unu strigatu natiunale turbatu) în care 'si vérsa foculu asupr'a „Albinei“ din Budapest'a pentru ca beat'a a scrisu, ce a scrisu, despre Universitatea din Cernauti. Articulu se termina cu adres'a către „Albin'a“: *Gut gebrüllt Löwe!* (bine ai racnitu leule!) și aduce aminte „acelorlu ce voru reterá la Cernauti dinaintea magiarismului sa invetie de tempuriu romanesc, ca potu veni în pusetiune de a propune — dreptulu românesc“. Esteticulu titlu alu articulu de fondu, apostrotarea cea plina de afabilitate, din urma, cá sa tacemu de celelalte afabilitáti, ne rechiamá în memoria dicerea nemtiésca: *Mein Liebchen was willst du noch mehr!* (ce mai vrei iubít'a mea!)

Sa luámu acum altu numeru alu aceleiași foi (de Dumineca). Acest'a e si mai afabilu. Revist'a politica în pasagiile cele dintáiu are bunetatea a „deschide“ ochii „nepoliticiloru“ din Budapest'a asupr'a mesuriloru luate cu nóu'a reorganizare a judecatoriloru, carea, dupa „Pesti Napló“, mai ca se va luá de basa si la reorganizarea, respective, la impartirea cea nóua a municipieloru, si le spune urmatórele:

„Nu scimu ce scopuri inalte de statu au în vedere politici territoriali din Pest'a. Parerea nóstra în privinti'a acest'a amu pronunciat'o odata“. Ea este: „Noi nemtii nu a-vemu motive de a ne maciná existentiá nóstra natiunale navalindulu asupr'a concetatiiloru nostri románi. Déca le-arú succede acestor'a, ajutati de preponderanti'a loru numerica și radimati de principatele române, cari le dau continuu sucursu de puteri nóue prin *contactulu celu intimu*, sa intemeze dealungulu *confiniiloru de sudu si nordv ale Transilvaniei municipie romanesci*, municipie cari au *chieile carpatiloru transilvaneni* în busunarele loru, fia. Noi nu ne vomu dá în laturi din calea unu *modus vivendi* cu românii, si cele ce au sa urmeze suntu în mân'a lui Ddieu.“

Va sa dica, amic'a opozitioniloru nostri nu numai ca nu ne slabescé din dragoste, dara merge si mai departe, si ne omóra cu omeni'a ei. Căci cine nu vede aici unu capu de

opera în a denuncia pre români în modulu celu mai finu, de periculosi pentru întregitatea statului? si cine nu va cetî din pasagiulu acelu totu odata si suplic'a câtra magiari, de cuprinsulu: dati sasiloru chieile carpatiloru transilvaneni, căci suntu în mâni mai sigure decâtu în ale daco-româniloru.

Ilustratiunea celoru de mai susu nici ca lipsesce. Căci din altu passagiulu numai decâtu, si mai la vale din o corespundintia din Sebesiu se vede si *modus vivendi* imaginatu de „S. d. Tageblatt“. Ea plange lacrimi de crocodilu si injura totu odata pre români de *nerusinati*, ca într'unu municipiu, cum e alu Sebesiului, cu o majoritate preponderanta pâna dincolo româna, români facu aceea ce facu sasi în municipiulu, Săbiului, Nocrichiului, Cincului, Cohalmului, Sighisioerei, Mediasului etc. etc., unde au ei majorități cum au români în alu Sebesiului si unde n'au, ci suntu numai prin maiestria legiloru în majoritate. Său uita „S. d. Tageblatt“ adunările municipale d. e. ale Săbiului, unde majoritatea votăza totu-déun'a si caută cu unu surisu compatimitoriu la minoritatea româna de câte ori vine acést'a cu vre-o propunere?

Noi, cari nu suntemu opozitionali de profesiune, cugetămu ca n'amu facutu indiscretiune cându amu datu de asta data aripi diterintelor casnice dintre opozitionalii nostri din Austro-Ungari'a. Ceea ce amu vrutu este, că diferentiele sa nu degenereze pre tare si sa nu intre o confusiune babilonica între opozitionali, ci sa se întorca armoni'a si inca cea adeverata, de carea sasebucure ei cu noi dimpreuna.

Principele *Milanu* a fostu obiectulu discussiuniloru diurnalistiche de cându, pre neasteptate s'a aretatu la Vien'a. La începutu se invertea discussiunea în giurulu neutrității Serbiei fatia cu evenimintele din Erzevovin'a. Dela logodirea sea încôce partea politica a încetatu a se mai debate în diurnale si se scrie mai multu despre ceromoniile logodnei, despre frumseti'a si bogati'a miresei. Domnișior'a *Natalia* de *Chejco*, se dice, ca este fi'a unui fostu colonel rusescu posesoru mare în Basarabi'a rusésca si româna. Mam'a densei este din famili'a *Sturza*, din Moldavi'a. Ambii, tat'a si mam'a, suntu morti. Principele *Moruzi* e unchiu miresei. Unii sustienu ca aru fi inrudita si cu principele *Gorciacofu*, cancelariulu imperiului rusescu. Abstragendu dela averea de 6 milioane rubele, de carea se vorbesce ca le are orfan'a (de tata si de mama) si de rar'a frumseti'a a fiitoriei *Dómne* a serbiloru, legaturile familiari amintite dau unu reliefu politicu puternicu casatoriei, carea nu ne indoimu ca este din consimtiementu reciproc. Aceea se vede si din resnetulu celu placutu ce afla casatori'a acést'a în principatulu Serbiei si din pregatirile ce facu serbii pentru primirea mirelui. Domnitoriu la reinturnarea în patria.

Casatori'a nu va fi acum indata, din cauza ca mirés'a e inca în doliu. Tempulu pâna la urmand'a, cununia lu va petrece mirés'a în Parisu, de unde a venitu petru logodna la Vien'a.

Campulu de lupta în Erzevovin'a castiga în dimensiuni. Scirea ca cetatea *Trebinie* este încungiurata din tôte părțile de insurgenti se sustiene si cu acést'a se constatăza totu-odata ca laturea apuséna a provinciei *Erzevovin'a*, pâna în apropierea *Muntenegrului*, este resculata. Turcii, cari credéu la începutu ca au de a face cu vre-o câti-va renitenti, cari nu voru sa platésca dările cele asupritorie, astadi se vedu constrinsi a încercă felurite midilôce spre a restatori pacea. Amnesti'a proclamată de *Dervisi-pasia*, prin care se asigura deplina iertare celoru ce voru depune armele n'au avut nici unu efect. Cu armele

inca nu potu face turcii multu, pentruca terenulu e forte muntosu si mai putienu cunoscutu de trupe si forte bine cunoscutu de insurgenti, cari lu si sciu prea bine esplot'a în folosulu loru. Greutatea cea mai mare pentru trupele turcesci este lips'a de drumuri regulate si lips'a de apa de beutu. Trupele nu potu purtă multa munitiune si proviantu cu sine si nu au apa pentru sine si animalele lor, pre cându terenulu le impedece de a urmari pre inimicu în masse mai mari.

Cumca muntenegrenii iau parte activa la luptele erzegovinianiloru se adeveresce din o scire dela 7 Aug. n. din *Triestu*. Insurgentii, dice scirea, ajutati de muntenegreni si de crestini turcesci au intratu în *Monastiri* (?). *Dracevo* si *Sgonievo* fura incendiate. Ambe părțile au multi morti si vulnerati. Lupt'a se continua.

Alta scire din *Zara*, dela acela'si datu, spune, ca insurgenti au respinsu pre turci dela *Burmaci* si se intarescu (turcii) cu siantiuri în *Liubuschi*. Totu acolo se spune, ca insurgenti au ocupatu monastirea *Duzici*. „*Obzor*“ din *Agram* are sciri din capitalea *Muntenegrului* despre pregatiri seriôse de resbelu. La începutulu lunei curente s'a începutu descriptiunea tuturor armelor. Drumulu dela *Cetinie* pâna la *Grahovo* se adaptéza pentru de a puté transportă cu inlesnire trupe pre densulu. În fine în tóta tier'a crucisii si curmedisii se asiédia linii telegrafice.

În *Dublin* (Iri'a) a fostu Sambata iubileulu de 100 ani dela nascerea lui *Daniile O'Connell*, a luptatoriulu pentru libertatea natiunei irice de sub apesarea confesiunale-politica a englesiloru. Festivitatea s'a începutu cu o processiune, la carea au luat parte 4 *Archieppi*, între cari unu cardinalu, 40 episcopi si 400 preoti si 350.000 persône laice. *D. O'Connell* a intratu în lupt'a politica pre la începutulu seculu nostru. Elu eră uniculu de nationalitatea sea în parlamentulu Britaniei mari si lupt'a lui a avutu acelu maretiu resultatu, ca, dupa abia dôi-dieci de ani, luptă impreuna cu alti 40 connatiionali contra opressoriloru natiunei sele. Ostenelele acestu erou poreclitu de englezi, si dupa densii si de altii, de „agitatoru“, au avutu celu mai bunu succesu, căci castigă libertatea aceloru pentru cari s'au facutu.

„*L'Echo universel*“ da séma despre siedinti'a din camer'a lordiloru în care s'a desvoltatu interpelatiunea lordulu *Stratheden*. Iéta cum da séma citatulu diaru dela 29, despre acést'a siedintia:

Alaltaeri în camer'a lordiloru discussiunea resolutiunei pre care lordulu *Stratheden* o anuciase relativu la dreptulu Romaniei de a face tractate.

Acést'a resolutiune cuprindé dôi părți forte deosebite. Prin cea din tâiu se propunea a se declară ca camer'a de acordu cu guvernulu *Majestății Sele*, recunósce ilegalitatea întentiunei pre care Germani'a, Austri'a si Rusi'a au exprimat'o la 20 Octombrie 1874, printr'o nota identica adresata Portii, de a încheiă tractate de comerciulu cu Romani'a fără participarea acestei'a. A dôi'a parte cerea camerii că sa esprime regretele sele ca nu s'au luat mesuri efective spre a se impedece séu întârdiă încheierea tractatulu de comerciulu austro-românu.

Lordulu *Stratheden* dice ca considera ca conventiunea ce a fostu semnata de câtra Austro-Ungari'a cu Romani'a este o atingere la tractatulu din Parisu si ca presentându resolutiunea sea, elu are de obiectu de a întrebuinti'a o actiune asupr'a Rusiei si Germaniei într'unu sensu care le va impedece pôte de a urmă acestu uritu esemplu.

Lordulu *Roseberry* aprobă acestu limbagiu; elu dice ca „*lord Derby*“, de si recunoscendu ca proiectulu de

tractatu austro-românu eră o violare a tractatulu din Parisu, n'a datu destula importantia cestiunei si s'a aretatu putienu c'amu prea complexu pentru cele trei puteri.

Negotiându directu cu Romani'a, obiectulu acestoru puteri n'a potutu fi de a urmari unu scopu curatu comercialu, de ôre-ce Port'a consimtiă a autorisă o negociare directa, ceea ce dedea deplina satisfacere intereseloru comerciale ale acestoru puteri. Ele avé evidentu unu scopu politicu, si ceea ce mai probéza inca acést'a, este ca Engliter'a propunendu a se intruni o conferintia spre a se tractă cestiunea, Germani'a respinse acést'a propunere declarându, „cu aceea franchetia, dice „*lord Roseberry*“, care caracterisa diplomati'a acestei natiuni“ ca interesele sele nu puteau fi subordonate unoru cestiuni de forma.

Lordulu *Hammond* declara ca reclamatiunile Portii paru neoportune. Legaturile ce unescu pre Turci'a cu principatele, au slabitu într'unu modu singularu, si cea dintâiu n'are nici unu interesu de a provocă asupr'a acestui punctu discussiuni cari se potu întorci în prejuditiulu seu. Consululu britanicu în Romani'a a scrisu ca în ceea ce privește jurisdicțiunea consulara, ca tractatele si capitulatiunile suntu litera mórta în principate; Port'a n'are dara putere de a face sa se respecte aceste tractate? Prin urmare, ea avé neplacerea de a se plânge ca se face, fără ea, invoeli de comerciulu, cari de altminteri, chiaru dupa tractate, se potu face directu cu Romani'a. În ceea ce privește veleitățile de independentia ale acestui principatu, „*lordulu Hammond*“ se exprima astfel:

O asemenea dorintia din partea loru nu eră secreta, inse eră forte imprudenta. În practica, ei se bucurau atunci de independentia, din punctulu de vedere alu comerciului si într'alte privintie; dara directu ei s'au sustrasu dela garanti'a care, câtu pentru acum, le asigura acést'a quasi-independentia, si ei aru avea putiena siansa de a remané multu tempu unu statu independentu. Rusi'a a potutu fără indoiéla, si pentru cuventulu simpatieloru sele religiôse, se oprésca mân'a sea; dara tentatiunea aru fi mai tare, cu atâtu mai multu ca incorporarea Romaniei la Rusi'a aru aduce acelu imperiu dela Dunare, din care tractatulu dela 1856 a avutu de obiectu a o esclude. Pre de alta parte, nimicu n'aru fi mai funestu Austriei de câtu o încuragiare data principatelor de a rumpe legatur'a care i léga cu Turci'a. Austri'a cata sa scie ca déca ele faceau acést'a, aru fi incorporate Rusiei, séu mai bine, déca aru remané independente, ele aru caută sa-si maresca puterea incorporându-si unele din provinciile austriace vecine. Comunitatea de origina aru fi pentru unele din aceste provincii o mare atragere care le-aru impinge de a se uní cu principatele; dara elu nu credea că unu englesu sa póta dorí a vedé slabindu-se Austri'a prin separarea unei portiuni din imperiulu seu.

„*Lord Derby*“ luându cuventulu, pentru guvernulu, incepe prin a felicită camer'a ca a ascultat unu limbagiu asié de întieptu că acelu ce a tînutu lordulu *Hammond*. Elu crede că si densulu ca cestiunea de fatia s'a esageratu într'unu modu singularu. În fondu, ea se reduce la o diferentia de interpretatiune a tractatulu din Parisu. De o parte, Germani'a, Austri'a, Rusi'a credu ca decurge din autonomi'a recunoscuta de acestu tractatu Romaniei, ca ea are dreptulu a încheiă conventiuni de comerciulu fără consimtiementulu Portii; pre de alta parte, Franci'a si Engliter'a credu ca acestu consimtiementu e necesariu.

— Unde este marea importantia a cestiunei astfelu pusa? Din punctulu de vedere practiculu, ea nu esista, căci conventiunile de comerciulu ale Romaniei n'au nici unu interesu pentru

Turci'a. Financiele române suntu separate de acelea ale Portii; unu escedentulu séu unu deficitulu în veniturile principatulu nu o atinge în nici unu chipu. Autoritățile române potu mari s'au scadá tarifele lor, si ele au si facutu. Prin urmare, din punctulu de vedere practiculu încheierea de tractate de comerciulu cu Romani'a n'are nici o importantia. Acum trebuie a vedea aci o îndrumare spre independenti'a complecta a acestui principatu?

Asupr'a acestui punctu, dice *Lord Derby*, ne vomu esprimă forte francu. Principatele, fără nici o indoiéla, au dobanditu, în tempulu acestoru din urma dôi-dieci de ani, o suatiune care difere de aceea care le-a fostu creata prin resblulu din Crimee'a. Români, că poporu, suntu astadi mai tari si mai uniti cum nici odata n'au fostu, ei se potu leganá pre visurile unui viitoru posibilu; dara a-si fi surprinsu déca ia-si vedé luându mesuri că sa realizeze aceste idei, si eata cuvintele: eu credu ca ei nu suntu opriti de tractate. Itali'a s'a facutu forte bine, cu tóta violarea tractatelor recente. Singur'a sigurantia ce ei au despre autonomi'a si chiaru despre esistenti'a loru consistă în garanti'a europeana de care se bucura că parte din imperiulu otomanu. Pre câtu tempu ei voru continuă a fi cu numele o dependentia a Turciei, ei suntu asigurati, într'u câtu tractatele ii facu a depinde de Porta, contr'a riscului de a fi absorbiti într'unu altu statu. Ei nu suntu destulu de tari spre a traí de sine'si, si ei sciu acést'a. Nu credu dara ca ei voiescu a se espune sa piérda beneficiulu garantiiei care i proteje astadi. Si nu me potu indoi ca ei nu întielegu curatu situatiunea. Acést'a garanti'a n'au fostu acordata principatelor în propriulu interesu, ea le-a fostu acordata ca facendu parte din organismulu generalu alu imperiului otomanu.

Pre câtu tempu voru remanea încorporati în acestu imperiu, ei voru avea dreptu la garantiie, mai multu tempu inse nu. Nu credu, că ei sa se grabésca a rumpe o legatură care nu este nici incomoda, nici umilitorie, si care le lasa o libertate interiôra complecta, fia în scopulu de a fi absorbiti într'unu statu mai puternicu, fia spre a se espune la simpl'a siansa de a conservă o independentia precaria espusa la pericole din tôte părțile, si fără a avea nici unu dreptu la protectiunea séu amicili'a nici unei puteri. Consideru ca acést'a stare de lucruri ofere cea mai buna sigurantia ce amu putea avea pentru a se mentiené statu quo.

Si de altmintrea ce putemu face noi stadi? A o rumpe cu cele trei puteri, séu a atrage Romaniei garanti'a noastră? Dara acést'a aru fi a ne face reu nôue insine.

Amu fi pututu face mai multu sgomotu si a scrie depesi essaltate asupr'a observatiuniloru tractatelor; dara care aru fi pututu fi resuttatulu unei asemenea conduite? Ni s'aru fi disu: „*Moral'a vóstra e minunata*; dara avendu pentru tractate totu atâtu respectu câtu aveti si voi, avemu metedulu nostru de a le interpretă.“ Déca amu fi cautatu sa facemu din acestu subiectu o cestiune mare européna, amu fi potutu negresitu sa reusimu a ne face ridiculi; dara n'amu fi facutu vre-unu bine Portiei si nu credu ca ni s'aru fi multiamitu pentru ostenéla noastră.

Dupa câte-va observatiuni ale lordulu *Kimberley*, care aproba pre deplinu atitudinea luata de *lord Derby* si care e impossibilu cabinetulu englesu de a adresă representatiuni celoru trei puteri amice pentru ca ele interpretă astfelu decâtu densulu unele tractate si acte publice, *lord Stratheden* declara ca retrage a dôi'a parte a resolutiunei sele, aceea care implica unu blamu pentru cabinetu, dara ca mântiene pre cea dintâiu. Asupr'a

propunerii lordului Cairns, camer'a e consultata a trece la cestiunea prealabila, adeca ea se refusa a declara ca considera ca ilegala intentiunea celoru trei puteri de a tracta directu in Romania'a.

ad Nr. 164—1875.

Program'a

adunării generale ordinare XIV a Asociației transilvane pentru literatur'a și cultur'a poporului român, ce se va ține la Reghinulu sasescu în 29/30 Augustu c. n. 1875.

Siedinti'a I.

1.) Dumineca în 29 Augustu la 8 ore dimineții, membrii Asociației voru asista la servitiulu divin, ce se va celebra în biseric'a parohiale gr. cat.

2.) După finirea servitiului divin, la 9¹/₂ ore, membrii Asociației adunându-se în localulu destinat pentru ținerea ședințelor, alege o deputație, care va invita președintele la adunare.

3.) Președintele ocupandu locul seu, deschide adunarea.

4.) Adunarea alege pentru purtarea procesului verbale 3 notari ad hoc.

5.) Constituindu-se adunarea în ședinți'a ordinaria, mai înainte de toate președintele luându cuvântulu dă expresiune simțimentelor de pietate și reverența în memori'a repausatului președinte și a altoru fosti membri ai Asociației, cari repausara în restempulu dela adunarea generale trecuta până la adunarea generale a anului curente.

6.) După aceea intrerumpându-se ședinți'a, membrii preșenti mergu în corpore la momentulu repausatului președinte spre a lua parte la parastasulu, ce se va ține cu aceea ocașiune în pi'a amentire a înaltului defunctu. *)

7.) Revenindu membrii ierasi în localulu ședințelor, secretariulu comitetului da cetire raportului seu despre activitatea Asociației în decursulu anului 1874/5.

8.) Cassariulu asterne bilantiulu veniturilor și șeselor anuali, și arata starea materiale a Asociației preste totu.

9.) Bibliotecariulu raportéza despre starea bibliotecii Asociației.

10.) Se alege o comisiune de 3 membri spre a cerceta șocotelele casei Asociației, și a raporta în șed. II.

11.) Se alege alta comisiune de 3 membri, carea în întielesulu §§ 6, 8 și 9 din statute va conscrie membrii noi, va încasa tacsele, și despre rezultatu va raporta în ședinți'a urmatoria.

12.) Se alege o comisiune de 5 membri, care în întielesulu §-lui 23 lit. f) g) și h) din statute, va prelină budgetulu anului venitoriu, și-lu va prezenta adunării în ședinți'a II.

13.) Se mai alege în fine, o alta comisiune de 7 membri pentru examinare și raportarea asupra motiunilor asternute adunării din partea comitetului seu a altor'a dintre membrii Asociației.

14.) Déca lucrările de până aci nu voru absorbi totu tempulu ședinței, restulu aceluia se întrebunțieza pentru cetirea disertatiunilor subscernute de tempuriu la presiudu Asociației.

Siedinti'a II.

1.) Se perlege și verifica procesulu verbale alu ședinței precedente.

2.) Se continua cetirea disertatiunilor substernute la presiudu.

3.) Adunarea ia la pertractare și desbatere raportele comisiunilor emise în ședinți'a precedentă.

4.) Adunarea mai ia la desbatere și alte proiecte și motiuni, ce se facu în interesulu Asociației.

5.) Se alege noulu președinte alu

Asociației conformu §§-loru 11 și 23 lit. a) din statute.

6.) Se destina locul și tempulu venitoriei adunării generali.

7.) Se alege o comisiune de 5 membri pentru verificarea procesului verbale alu acestei ședinții.

In fine

8.) Presiudu inchide adunarea.

Din ședinți'a ordinaria a comitetului Asociației transilvane, ținute la Săbiu în 3 Augustu c. n. 1875.

Romania.

Circulara ministrului de interne și președinte alu consiliului de ministri către toti prefectii din țiera.

(Urmare)

Si cum îi venea statulu în ajutoriu? Dându numai garanti'a sea, pentru că însasi societatea sa caute a se imprumuta; țiera statulu nu are a plăti nici unu banu, și pentru garanti'a sea era asiguratu cu anuitățile și venitulul întregulu drumu de feru.

Acum nici de acést'a numai este vorba. Căci după legea votata de camera, statulu român face o simpla cumpărarea a unei părți din acestu drumu de feru, care sa ecuivaleze cu cele 60,000,000 ce vomu da societății.

Asiă dara amu pute intră de îndată în proprietate și posesiunea a preste o a patr'a parte a acestei linii. Si cându cugetăm ca toti la noi dorescu că cu o di mai înainte sa devenim proprietari pre deplinu pre tota rețeaua linielor noastre ferate, întielegem pentru ce strigatele de ura ale adversarilor nostri nu au nici unu ecou, nici unu credimentu la omeni de bine.

În privinți'a tractatului de comerț ce amu încheiatu cu Austro-Ungari'a, suntu siguru, dle prefectu, ca toti conjudețienii d-vostre simtu că și cei din celelalte județie, ca a acestu actu este cea mai mare isbânda ce Romania'a a avutu pre tarimulu diplomaticu, și cuprinde în acel'asi tempu cele mai escelente condițiuni pentru prosperarea comerțului și industriei române.

Noi, cari trebuie sa aplicăm cu fidelitate principiile partidului conservatoru, eramu datori și mai multu a ne conforma vointei statornice a natiunii întregi, care este otarita a țiené la drepturile se stramosiesci și a nu recunoșce că valabile pentru noi tractatele de comerț ce alții aru subscrie în locul nostru.

Ori-ce bun și adevratu român simte cătu este de însemnatu acestu faptu și căta mare influența are sa aiba asupra viitoriului Romaniei, căci încheierea convențiunii noastre comerciale însemnéza afirmarea în modu pozitivu, de către un'a din cele mai mari puteri, garante, a dreptului nostru de a tracta.

Natiunea a simțitu acést'a, și eata pentru ce ea a primitu cu căldura și dragoste acestu faptu, adevratu nationalu.

Sub punctulu de vedere economicu, d-vostre veti pute asemenea lesne explică însemnatele avantaje ce presinta acestu actu.

Toti agricultorii nostri, toti proprietarii și arendasii, toti comerciantii de grâne, voru întielege lesne folosele ce voru ave prin intrarea tuturor cerealelor noastre în Austro-Ungari'a, fără nici o plata de tacsă.

Totu astu-feliu se va întielege foarte lesne cătu comerțulu cu vitele noastre are sa castige cându se va ști ca tacsele ce se platescu astadi pentru vitele ce se esporta în Austro-Ungari'a, s'au micșoratu acum pre diumetate.

Mai multe alte produse din țier'a noastră, precum lân'a, miera, gogosile, de metase, metasea bruta, inulu, lucruri de lemnu ordinare, și altele multe voru intră în Austro-Ungari'a fără nici o plata de tacsă.

Conjudețienii d-vostre voru întielege lesne ca industri'a noastră nu se pute nasce și nu pute prospera, deca nu aru ave ore-care protecțiune și incurajare. I aru fi fostu imposibilu sa sustiena concurența statului vecinu, deca nu s'aru fi pusu la fruntarie tacse protectore, adeca tacse mai mari asupra unoru produse care se fabrica seu se potu fabrica și în țier'a noastră. Astu-feliu amu isbutitu, prin acestu actu internationalu, a impune la importare cu tacse mari următoarele produse cari vinu din Austro-Ungari'a; zacharulu, berea, spirtușele, cêra, luminarele de stearinu, sapunurile, charti'a, postavurile, pieile tabacite. Tacsele ce voru plăti aceste produse austro-ungare, intrandu la noi în țiera, voru fi dela 15 la 30 lei la suta: ceea ce constituie o tacsă protectore foarte însemnata, și ceea ce va permite că aceleași produse sa se pota fabrica cu succesu și în țier'a noastră.

Puteti inca explică, dle prefectu, județienilor d-vostre ca s'au facutu calcule de beneficiile ce realizéza comerțulu nostru din suprimarea a unoru tacse ce elu platea în Austro-Ungari'a, seu din scaderea altoru tacse, și s'a probatu ca sum'a acestoru beneficii trece preste două milioane de lei noi pre anu.

Nu numai comerțulu dara și fisculu realizéza beneficii seu sporuri de venituri prin acestu tractatu. Aceste sporuri resulta atātu din crescerea tacselor protectore aātu mai alesu din acést'a ca tacsele la importare se voru percepe acum după greutate, mesura seu numeru, iera nu după valoare, cum era până acum, și care da locu la multe perderi pentru tesauru.

Astu-feliu, sub punctulu de vedere politicu, că și celu economicu, avantajele acestui tractatu suntu atātu de mari și bine facătoare pentru Romania'a, încatu cu dreptu cuvintu guvernulu și camer'a s'au felicitatu de a lui încheiare.

În desperare de cauza, și în fati'a unoru avantaje atātu de vadite, opozițiunea și toti agitatorii de meserie, au cautatu sa atace acestu actu explotandu până și cestiunea israelita, și insinuandu ca pînă acestu tractatu s'aru da țier'a prada nu știu strainii și ca s'aru da drepturi evreilor.

Acést'a insinuare este atātu de cutezătoare că și cele ce precedu: căci și dens'a este absolutu contrarie literiei convențiunii ce s'a încheiatu.

Acestu actu, nici ca resolvă cestiunea israelita nici ca da vre-unu dreptu evreilor; numai ur'a și pasiunea potu inventa asemenea visiuni. Din contra; prin tractatulu acést'a se mentienu restricțiunile prescrise de legile noastre contr'a evreilor; se recunoșce adeca, de către o mare putere, exceptiunile la dreptulu comunu, ce nevoile noastre sociale și locale au facutu a se admite în privinți'a israelitilor. Prin același tractatu se declara inca ca legile de politia și de siguranța voru continua a se aplica asupra tuturor strainilor, fia seu nu evrei, precum asemenea și legea penala în privinți'a vagabonzilor.

Vedeti dara, dle prefectu, ca în acést'a cestiune sociala, guvernulu și camerele au știutu sa apere toate interesele legitime ale țierei de ori-ce periculu eventualu.

Cându dara sub toate puncturile de vedere tractatulu ce s'a încheiatu cu imperiulu vecinu este unulu din cele mai mari, și mai materialu și moralu folositoriu actu nationalu alu timpiloru moderni, ce se pote dice contr'a celoru ce-lu ataca cu atāt'a inversiunare, decâtu ca ei lu ataca tocmai din caus'a bunurilor ce elu contine. Cine însa se pote folosi de aceste atacuri nu potu fi nici români nici amicii lor, ci numai acei cari voru sa vada țier'a noastră în umilintia și în decadentia.

Ve repetu dara, dle prefectu, în

vitarea mea ca, asupra tuturor acestoru însemnate lucruri ale represiunii noastre nationale, sa ve siliti a da județienilor d-vostre toate explicațiunile necesari, prin toate medilócele de publicitate și de luminare de care dispuneti.

Sa nu lasăm pre bunii cetățieni a fi victima unoru intriganti ambicioși, care cauta acum sa neliniscéza spiritulu și sa turbure consciințele.

Despre ordinea publica putem noi, cu toate autoritățile și puterile legale ale statului, respunde ca vomu ști a o mantiene deca vre-unu refăcutu aru cutediă a o turbura. Prin urmare puteti în acést'a privinți'a asigură pre cetățieni contr'a falselor șgomote și a-i incredințiă ca liniscea nu va fi turburata.

Insa ceea ce este inca necesaru a face este de a-i lumina și asupra actelor mentionate mai susu, acte de o natura morala, și care facu puterea adevrata nu numai a partidului conservatoriu, ci a natiunii întregi.

Eu v'amu datu numai câte-va elemente, câte-va datine pentru că sa puteti contribu la acést'a lumina și sa contrabanlansati doctrinele și propagandele adversarilor partidului nostru. D-vostre veti afi și alte elemente cu cari sa contribuiti la delicat'a și patriotic'a acést'a misiune.

Primiti, dle prefectu, incredințierea consideratiunii mele.

Ministru de interne și președinte alu consiliului de ministri, L. Catargi.

Varietăți.

*** (Program'a gimnaziului superioru regescu din Săbiu). Amu primitu program'a gimnaziului superioru regescu de aici pre anulu școlasticu 1874/5, din care estragemu următoarele date statistice. Numerulu elevilor preste totu a fostu 271, dintre cari după religiune au fostu 109 romano-catolici; 107 greco-orientali; 33 greco-catolici; 19 reformati și 1 luteranu; — iera după natiunalitate au fostu: români 140 (iera nu 119, după cum din eró se vede a se fi tiparitu în programa, schimbându-se numerulu elevilor de natiunalitate româna cu cei de natiunalitate magiara); 13 germani, iera restulu 119 magiari.

*** (Bibliograficu). A esitu de sub tipariu în tipografi'a lui S. Filtsch (W. Krafft) „Computulu în școl'a poporale, manualu pentru invetiatori de I. Popescu“ în editiunea a doua la care este adausu sistemulu metricu și operatiunile cu frațiuni decimale. Recomandăm acestu manualu.

*** În momentele cându sa încheiamu amu primitu dela comitetulu Asociației o încunoscințiere despre beneficiulu pentru membrii Asociației de a calatori cu pretiulu jumetate pre drumulu de feru la Adunarea generale. Încunoscințierea o vomu publica în nrulu urmatoriu în tota estinderea ei.

PARTEA ECONOMICA.

Despre unele midilóce, care aru putea ameliora starea materiale a poporului român.

(Urmare)

Unde suntu asociatiunile noastre mari și cercuali că la alte natiuni culte, cari se impintenesca aceste ramuri? De acést'a locurile gradinele poporului român multe suntu paraginite. Ce venituri nu aducu gradinile prin feliuritele verdetiuri prin feliuritele pome și poporulu nostru nici idee n'are de acestu isvoru de avere. Unde suntu premiele noastre pentru cei ce cultiva pamentulu și gradinile în modu esemplariu? Unde ni suntu barbatii, cari se nu faca vorba multa, ci se arate în cerculu lor mai de aprópe acést'a cultura foarte necesaria?

Nu suntu d-loru, avemu datoria, că sa ne creamu, că sa lucrăm toti căti pricepem și în acést'a directiune, că sa îngrigim se nu parasésca

*) Ore cându si va aduce aminte Asociațiunea și de Intemeiatoriulu și crescatoriulu ei; ori: Undank ist der Weltlohn (Ingratitudinea este respal'a lumii)! Red.

nici poporul pamentulu, dara nici pamentulu pre poporul nostru. Se-i aretăm a întrebunții midilócele mai ratiunali la cultur'a pamentului.

Si la ramurile acestea ne trebuiesc asociatiuni, pentruca, contribuindu la olalta se formăm unu capitalu disponibilu spre a se ajutorá tieranii români cându in tempuri grele, in ani rei suntu siliti a-si zelogi putienele locuri, cá sa capete bani imprumutu; se nu le pune zelogu in felurite moduri — cum cetimu, ca dupa cutare terminu nu le mai póte eliberá, deszalogi dela streinii arendasi séu carcimari. Me intiegeti ce voiescu a dice si credu, ca cunósceti multe esemple, inca dureróse. Se prevenim a nu se inmultí acestea. — Economiloru nostri de vite, sa le recomandăm midilócele spre ale puté cresce si avé vite mari si frómóse, cáci si indirectionea acést'a suntenu inapoi. Iéta cum scrie inprivinti'a acést'a suscitatu economistu:

„Cugetati voi, ca e de lipsa sa se nobilizeze vitele si rasele vóstre? Sciti voi cum trebuie a se cresce si nutri? Vreti voi cá in loculu viteloru ce vedeti, ca scadu, suntu mici si jigarite degeneréza, Vreti voi se aveti in loculu lor vite mari si frumóse; se aveti pretiu bunu pre ele si lapte cu indestulare? Déca vreti acést'a in-grigiti bine de ele, consultati si adoptati rase, dela cari sa aveti mai multu folosu.“ —

In fine trebuie se delaturám unu inca o plaga ce chinuesce poporul nostru, trebuie sa-lu invetiám, sa-si asigure productele si bunurile, cáci elu nu cunóscé insemnatatea acelor institutiuni salutare. Seraci'a ce-i vine de multe ori din caus'a unoru intemplari elementarie, din caus'a focului, a grândinei si a potópeloru, o escusa elu in multe locuri mangáindu-se ca astfelu ia fostu scrisu, ca a fostu bi-ciulu lui Ddieu si alte de asemenea. Asigurându-se elu specialu séu la olalta cu toti din comuna va primí in astfelu de casuri desdaunare; se va delaturá tóte lipsele si necasurile, cele supórta din caus'a ignorantiei sele.

II. Amu citatu, cá alu doilea midilocu, pentru ameldorarea buneii stári poporului nostru comerciulu. O mare parte dintre români cumpera si schimba producte si vite, impórta si espórta obiecte. In Transilvani'a Brasiovulu a fostu si este si acum cetatea románésca de negociu. Cu tóte acestea cu mare durere trebuie se constatám si — aci, ca n'amu progresatu. Comerciulu románu putienu cátu a fostu in Transilvani'a a obositu, pentruca cei ce l'au purtatu n'au prevediutu ce reforme va luá negociulu streinu; n'au observatu modulu cum concuréza streinii, n'au intielesu neaperata necesitate a asociatiuniloru. Multele inventiuni si din acestea mai cu séma aplicarea aborului si vaporului au avutu o influintia fórte mare asup'r'a negociului, usurându productiunea obiecteloru cele usitéza omulu pentru trebuintiele sele. O influintia mai totu atátu de mare asup'r'a negociului a avutu comunicatiunea repede si eftina a cálii ferate; ce s'a introdusu de câte-va diecenii. Ambii acesti factori contribuira fórte multu la infflorirea negociului, care 'si lua acum unu aventu insemnatu. Raporturile statistice constatéza, ca negociulu Engliterei a crescutu in restimpu de 18 ani adeca dela 1842—1860 cu 234 procente, negociulu Franciei in acelasi intervalu cu 169%, alu Belgiei cu 274% si alu stateloru unite din Americ'a cu 247%. Astfelu de rezultate nu le gasim in nici o epoca in istorie. Importulu si exportulu producteloru din tieri streine s'au usuratu multu si schimburi mai vivace alu obiecteloru intre membrii unu poporu si intre diferite natiuni, a maritu astfelu con-

curenti'a si a pusu capitaluri mai mari in jocu. Comerciantii români relativu mai putienu desvoltati de cátu ómenii cu cari au venitu in atingere, atátu de rafinati si esperti si nedispunendu de capitale atátu de insemnate cá concurentii lor streini, au fostu invinsi, au cadutu victim'a streiniloru si acestea le-au ocupatu intr'unele loculu.

La decadinti'a lor au contribuitu multu lipsa de asociatiuni, de banci de creditu si multe gresieli la aparintia neinsemnate, dara de urmári fórte grele, pre cari din cauza, cá sa nu ve molestedi le voiu omite. Astfelu numerulu comerciantiloru români, care au fostu multu mai mare s'a imputienatu si streinii le-au ocupatu loculu. —

Si in privinti'a acést'a trebuie sa ne incordám, si se reparamu daunele. Cá remediulu, dupa parerea mea, suntu de recomandat in prim'a linia asociatiunile, cáci noi români, cari dispunemu de midilócele fórte neinsemnate numai contribuindu cu multi la olalta, vomu puté sa ne consolidám astfelu, încátu sa putemu fi siguri, ca in lupt'a ce vomu incepe de nou cu concurentii streini, nu vomu fi nimiciti. Mai de parte este a se recomandá cu totu dinadinsulu a ne in-grigí pentru o generatiune pregatita pentru comerciulu; o generatiune care se creasca seriosu si sa se apuce seriosu de lucru, astfelu încátu sa fimu siguri, ca urmarii nostri voru fi apti a luptá cu concurentii streini.

In fine o pregatire buna pentru comerciulu este a indemná pre tieranii români sa se apuce si ei de specula; de specula care o vedu la streini; sa speculeze: cu óua, pui, peli, lâna, pesci, bucate, vinu, lemne si vite. Români din câte-va comune au si inceputu. Astfelu voru face praesa si este de speratu, ca dupa câti-va ani cu midilócele mai mari. Tempulu liberu mai cu séma iérna, cându ei, ne avendu de lucru, petrecu diu'a intréga in cârciumi, 'lu potu folosi fórte bine in acestu modu. —

Dóue midilócele amu amintitu pâna acum, prin cari s'aru puté ameliorá starea poporului nostru, economi'a rurala si comerciulu. Déca vomu invetiá poporul nostru ale purtá cu ratiune si déca lu vomu dedá la ordine si economisare atunci i putemu garantá, ca-si va ajunge scopulu. Midilócele amintite suntu sigure, dara drumulu de a ajunge la avere este lungu, pedec'a cea mai mare este si aci lipsa de bani, cáci scim cu totii, ca la economia, cá si la comerciulu, putiena tréba faci déca n'ai capitalu. Unu economu, care dispune de óre care capitalu, nu se multiamesce numai cu producerea producteloru brute, ci incepe ale prelucrá, cá sa le vendia cu pretiu mai bunu, incepe a impreuná o profesiune cu alt'a. Spre a aduce câte-va esemple voiu citá producerea de laptarii si fabricarea lor, producerea de sementia de inu, de rapitia, si fabricarea lor in uleiu; producerea de orzu, sladu (? nu alacu?) si fabricarea lor in bere; producerea de napi si sfeclé si fabricarea lor in zaharu; producerea de tabacu si fabricarea lui, producerea de varu, tigla, caramida si alte. Asemenea unu negutiatoriu ce dispune de capitaluri insemnate 'si edifica fabricé spre a-si produce obiectele cu cari negociéza.*) Elu combinéza astfelu profesiunea comerciantelului cu a fabricantelului. La poporul nostru de ocamdata o astfelu de lucrare „ein gros“ la fórte putieni individi este posibila, tocmai fiinduca nu dispunemu de capitaluri. Trebuie

*) In Brasiovu de 2 diecenii incóce s'au infintiatu 6 fabrici de harthia, de uleiu, de gasu si de sticlaria. Unele alu lipsa de mai mare sucursu. Capitalistii români se formeze o banca si sa le ajute acestea si alte ramuri. —

dara se cautám mai întâiu unu altu mediu, care se ne procure mai iute avere, c'apoi mergendu astfelu treptatu se putemu incepe a lucrá si „en gros.“ Midiloculu acést'a pentru care voiescu a pledá astadi mai cu zelu suntu meseriile. Ele ne potu ameliorá mai iute si usioru starea nóstra materiale, ne potu radicá vadi'a nóstra natiunale.

III. Domniloru! De vomu esamina cu atentione viéti'a tieranului nostru, ne vomu mirá, ca de unde mai póte avea elu bani si vomu aflá, ca este lucrulu naturalu, ca suferé lipsa. Elu, intrég'a lui imbracaminte — exceptionandu camasia si cióreci, ce si le face ei insusi, — dela capu pâna la picioré, dela palaria pâna la opinca séu cisma: caciula, curea, sierpariu, sucmanu de postavu si le cumpera dela straini. Asemenea pentru obiectele trebuincióse in economi'a casnica: scaunu, mésa, cutitu, soba, bróscu, lăcate, caldare si alte si pentru necesariile economiei de câmpu: plugu, toporu, cósu, fiéra si pre alte dá parale la straini. Apoi cele de lucsu: pre cárpe, stambe, bumbacu, zaharu, rachi si pre alte multe peregrinéza multi bani romanesce in pung'a strainiloru, fâra a se mai reintórce. Neintreruptu e románu cu mân'a in punga spre a-si cumperá cele de lipsa si fórte raru vinde elu ce-va, cá sa stringa parale. Spesele lui fatia de venituri suntu fórte mari si de vomu face bilantiulu asup'r'a averei lui vomu fi siliti a constatá, ca cei mai multi economii nostri de pamentu, d'abiá au roduri, pentru a indestulá famili'a si nu suntu in stare a vinde din ele. Si déca vendu câte odata roduri de tótna, atunci o facu fiindu siliti de dári etc. pentru cá primavér'a urmátoria sa cumperé alte mai scumpe spre a-si impacá lipsele. Români proprietari, séu mai bine dísu români, cari posedu câte-va holde, nu sciu a si le cultivá astfelu, încátu sa le aducá roduri mai in abundantia, cá sa venda din ele. Lips'a devine mai mare cându plugariulu románu avendu si o familia mare, fi numerosi, este silitu a mai imparte pamentulu seu intre 4—5 fi; cum voru putea traí acesti'a? De siguru, ca traiulu lor va fi fórte miserabilu. Ei se voru innecá in datori' 'si voru vinde totu ce le va putea procurá câte-va parale, pentru a avea ce mancá in diu'a viitórie; 'si voru vinde locurile, vitele; si voru vinde pâna si ultim'a vaca, care dá lapte copiiloru si in fine le va lipsi si pânea de tóte dilele.

In unele párti mai erá unu ajutoriu, pentru tieranii români. Erá padurea, lemnaritulu, cu care mai procurau sermanii tierani parale. Acum inse, padurile s'au raritu mai in tóte locurile in Transilvani'a si pentru mare parte din paduri se pórtu procese urbariali si este inca întrebarea, ca venívoru ele in proprietatea sateniloru séu le voru inghiti domni?

(Va urmá.)

Concursu.

La scól'a normale capitala gr. res. ce se va deschide cu inceputulu anului scolaru 1875/6 in S. Sabesiu suntu de imbracatu 5 statii invetiatoresei; dóue la fetitie si trei la baieti, pentru ocuparea acestor'a se escrie concursu cu terminu pâna la 15 Augustu 1875 st. v.

Léfa anualu pentru fia-care invetiatoriu e de 300 fl. v. a. din cuti'a bisericeii si cortelu naturale in edificiulu scólei, iéra acelu'a dintre invetiatori carele va fi insarcinatu sa pórté directiunea — i se ascuréza pre lângu salariulu de 300 fl. si unu pausialu de 100 fl. v. a. la anu. —

Dela concurentii ce dorescu se capete vre un'a din prementionatele statii se astépta sa-si indrepte cererile sele inzestrate cu documentele prescise de statutulu organicu si cu deosebire cu testimoniile despre absolvirea celu putienu a celor 4 clase

gimnasiale, a cursului pedagogicu ori teologicu si cumca au depusu esamenulu de calificatiune, scaunulu protopresb. respectivu in S. Sabesiu.

S.—Sabesiu in 13 Iuliu 1875.
(2—3) Comitétulu parochialu.

Concursu.

La scól'a capitale normale dela biserica SS. Archangeli din Satulungu, protopresbiteratulu gr. or. I-iu alu Brasiovului a devenitu vacantu unu postu invetiatoresei, pentru a cáru ocupare se escrie prin acést'a concursu cu terminu pâna la 25 Augustu a. c.

Salariulu anualu pentru acestu postu este 350 fl. v. a. cu prospectu de a se inmultí salariulu totu la câte cinci ani de servitiu cu câte 50 fl. v. a. pre lângu indatorirea, cá pentru acestu salariu se tiena invetiatoriulu si prelegerile trebuincióse la scól'a de repetitiune.

Doritorii de a ocupá acestu postu invetiatoresei suntu avisati a-si asterne subscrisului comitetu suplicele loru adresate cátra Reverendissimulu domnu protopresbiteru Iosifu Baracu in Brasiovu, instruite in sensulu Statutulu organicu.

Satulungu in 17 Iuliu 1875.

Comitétulu parochialu alu bisericeii SS. Archangeli.
Irimie Verzea
parochu si presied.

(2—3)

Concursu.

Pentru ocuparea statiunii parochiale Certesiu de clas'a a III protopresbiteratulu Ioagiului I se escrie concursu a trei'a óra, cu terminu pâna la 17 Augustu st. v. a. c.

Venitele parochiali suntu urmátoriele:

1. Casa parochiala cu un'a gradina de legumi.

2. Unu pamentu aratoriu de 3 cara cucuruzu, folosinti'a fenului si pómeloru din 2 cimieriuri.

3. Dela 75 case câte 2 mesuri de cucuruzu cu tuleu, dela 60 case câte 40 cr. biru anualu, stol'a usuata, si câte o dí de lucru dela tóta famili'a.

Tóte acestea la olala computeate in bani dau unu venitu anualu de 300 fl. v. a.

Concurentii au a-si tramite petitiunile loru la subscrisulu pâna la terminulu pusu, instruite in sensulu Stat. org. si de suntu preoti, provideute cu incuviintiarea pré Ven. Consistoriu archidiececanu.

Hondolu in 16 Iuliu 1875.

In contielegere cu comitetu parochialu.

Basiliu Pipoziu
protopr.

(2—3)

Concursu.

Devenindu vacante 2 posturi de invetiatori la scól'a normala (primara) rom. gr. or. din Brasiovu se escrie pentru ocuparea loru concursu cu terminu pâna la 20 Augustu (1 Septembrie) a. c.

Concurentii sa binevoiesca, a se adresá cátra subscris'a Eforia alaturandu pre lângu petitiune testimoniile despre purtarea loru politica si morala, despre calificatiunea pedagogica-didactica si testimoniulu din clas'a gimnasiala séu reala última, ce va fi cercetatu-o.

Salariulu anualu impreunatu cu fiacare din aceste posturi este in anulu primu alu servitiului de 300 fl. v. a., in urmatorii 2 ani câte 400 fl. iéra de aci inainte salariulu de invetiatoriu definitivu 500 fl. la care dupa servitiu de 10 ani se adauga decenalele de 100 fl. si dupa 20 ani decenale de 200 fl. Prelángu acestea mai au invetiatorii acestei scóle si dreptulu de pensiune. Brasiovu 4/16 Iuliu 1875.

Efori'a scóleloru centrale romane ort. resarit.

Iosifu Baracu,
protop. cá presiedinte.

(2—3)

In tipografi'a lui W. Krafft in Sabiu se afla de vendiare: **Blanquete de „Conspectu despre schimbările obveninde in operatulu fundnalu de catastru“ (Form. II la instructiunea Nr. 29294 din 1875.) Separatu in limb'a româna si germana, contiulu cu 50 cr. v. a. — Despre alte tiparituri esista unu catalogu.**